

PRÁCE S NADANÝMI ŽÁKY NA ZŠ NÁMĚSTÍ CURIEOVÝCH

Radka Marešová

*Autorka působí jako školní psychologka na Základní škole nám. Curieových v Praze***Abstrakt**

Článek se zaměřuje na způsoby práce s nadanými žáky na ZŠ nám. Curieových. Škola se specializuje na nadané děti a má vypracovaný program, který úspěšně funguje již několik let. V textu jsou popsány nejen zvláštnosti práce s těmito žáky, ale také nároky na jejich vyučující. Hlavním cílem článku je ukázat jednu z možných cest, jak podporovat a rozvíjet nadání.

Abstract

The article focuses on methods of a work with talented pupils at basic school ZŠ nám. Curieových. The school is specialized in talent support. The program at the school is functioning already for a couple years. There are described particularities of a work with talented pupils as well as their demands on their teachers in the text. The main aim of the article is to describe one of possible ways how to support and develop talents.

Než se dostanu k samotnému popisu toho, jak u nás na škole pracujeme s nadanými žáky, ráda bych krátce představila ZŠ náměstí Curieových. Škola se nachází v centru Prahy a složení žáků je velmi rozmanité. Máme zde žáky nejen nadané, ale i s různými hendikepy, s dvojí výjimečností (nadání kombinované například s ADHD, Aspergerovým syndromem apod.), cizince, děti z různých sociálních poměrů. Naším cílem je maximální využití potenciálu všech žáků v prostředí, které by je mělo inspirovat a být pro ně bezpečné.

Snažíme se uspokojit vzdělávací potřeby všech skupin žáků a jednou z nich jsou i žáci mimořádně nadaní (MNŽ). Mimořádné nadání musí být diagnostikováno školským poradenským zařízením, to znamená pedagogicko-psychologickou poradnou, popř. speciálně pedagogickým centrem v případě dvojí výjimečnosti.

Naší snahou je nejen rozvíjet potenciál žáků v oblasti, ve které mají diagnostikované nadání, ale také kompenzovat oblasti, ve kterých mají tito žáci naopak problémy – jedná se například o sociální neobratnost, zejména ve vztahu k vrstevníkům, nadměrná kritika sebe i ostatních, emocionální nevyrovnanost, nerespektování formálních autorit. Tyto a další problémy se samozřejmě nevyskytují u všech MNŽ, ale je potřeba si uvědomit, že mimořádné nadání s sebou nese vedle pozitiv i negativa. Naš program je koncipován tak, aby se tato negativa vyvažovala. MNŽ jsou integrováni do běžné kmenové třídy a na vybrané předměty odcházejí a pracují podle skupinového plánu vytvořeného pro potřeby jejich vzdělávání.

Tím, že nejsou segregováni po celou dobu výuky, jim je umožněno naučit se pracovat s vrstevníky. Spolužáci z kmenové třídy jsou vedeni k tomu, že se mezi sebou navzájem mohou přiučit tomu, co jeden umí lépe a naopak. Snažíme se mezi dětmi podporovat spolupráci a toleranci k odlišnosti.

V prvních dvou letech jsou žáci segregováni na předměty matematika a český jazyk (konkrétně se jedná o 13 hodin týdně), v dalších letech se předměty kombinují a větší podíl hodin je věnován projektům v rámci nauky o světě. Náplní hodin je učivo základní a učivo nadstavbové, které je specifikováno ve skupinovém vzdělávacím plánu.

Během prvního ročníku, kdy přicházejí žáci na různé úrovni, je hlavním cílem vytvořit pracovní skupinu, která bude výkonově synchronizovaná, a zároveň se snažíme respektovat individualitu každého žáka. S žáky se pracuje různým způsobem – prezentace, tvořivé a problémové úlohy, práce s informacemi, práce s chybou, kreativní čtení a psaní (čtenářské dílny), úlohy rozvíjející vyšší úroveň myšlení, mentální mapování, dramatizace, hraní rolí, skupinová práce, argumentace, individuální projekty, soutěže, Vědecká konference ZŠ nebo práce na PC.

Při hodnocení žáků je jasně odděleno učivo základní a nadstavbové. Jsou předem zformulovány požadavky, cíle i výstupy. Hodnocení MNŽ je složeno ze známky za učivo v kmenové třídě a ze slovního hodnocení nadstavbové výuky. Podkladem k tomuto slovnímu hodnocení jsou body, které žák během roku sbírá, a plán požadovaných výstupů. Maximální počet bodů je 150. Program pro MNŽ je propustný, tzn., že během 1. stupně, kdy program probíhá, se do programu mohou zařadit noví žáci a ti, kteří v programu z nějakého důvodu neprospívají, jsou zařazováni zpět do běžné třídy.

Nový žák je do programu zařazen na základě posudku z pedagogicko-psychologické poradny a diagnostického pobytu v trvání 2 měsíců. Naopak vyřazen z programu je takový žák, který nesplní dolní hranici počtu bodů, která je stanovena na 100. V případě, že bude žák usilovat o setrvání v programu, může přes letní prázdniny vypracovat zadanou práci. Při opakovaném návratu do skupiny se s žákem zachází jako s novým žákem (tzn. posudek + diagnostický pobyt).

Zápis předškolních dětí do programu probíhá v termínech běžných zápisů. Rodiče si na webových stránkách školy zarezervují vybraný termín. Dále rodiče vyplní žádost k základnímu vzdělávání ve skupině MNŽ. Tato žádost musí být podložena posudkem z pedagogicko-psychologické poradny a souhlasem dětského lékaře se vzděláváním ve skupině MNŽ. Samotný zápis trvá přibližně 30 minut, probíhá formou pedagogické diagnostiky vyučujícím MNŽ.

Při čtení tohoto textu určitě vyvstane otázka, jak je to s třídními kolektivy, když část kolektivu je segregovaná. Jako prevence možných problémů u nás na škole již několik let funguje předmět Etická výchova. Koncept Etické výchovy je na ZŠ Curieových řešen tak, že žáci 1. ročníku mají jednu hodinu týdně v rámci svého vyučování a žáci 2. - 4. ročníku jednu hodinu týdně jako nepovinný (volitelný) předmět. Čtyřikrát ročně probíhá odpolední dvouhodinový projekt ve spolupráci se školní družinou, do kterého se mohou zapojit také ty děti, které přes rok na Etickou výchovu nechodí.

Mezi cíle Etické výchovy patří například sebepoznání (kdo jsem, moje emoce, moje vlastnosti, co umím...), já a ostatní lidé (tolerance, kompromis, pochopení, řešení konfliktů, sebeovládání...), bezpečnost ve škole i mimo ni, komunikace s okolím atd.

Kromě Etické výchovy je u nás na škole zřízeno pedagogické centrum, které se skládá z výchovného poradce, metodika prevence, speciálního pedagoga a školního

psychologa. Naše centrum je celkem nové, fungujeme v tomto složení rok a půl, ale troufám si říct, že díky výborné spolupráci máme výsledky. Domnívám se, že pokud chce škola pracovat s různými typy žáků (u nás například kromě MNŽ a dvojí výjimečnosti pracujeme s různými SPU, SPUCH, a poruchou autistického spektra...), je zapotřebí mít takto fungující tým nejen pro podporu žáků, ale také pro podporu učitelů a rodičů.

Práce s nadanými žáky klade velké nároky také na vyučující. Aby mohl takový program na škole fungovat, je třeba, aby celý pedagogický sbor sdílel společné cíle a myšlenky. Práce s MNŽ je odlišná od běžné výuky. Má spoustu pozitiv – děti jsou zvědavé, zajímají se, jsou neuvěřitelně kreativní, aktivní, ale k pozitivům se přidávají také negativa jako je perfekcionismus, sebekritika i kritika ostatních, špatné snášení formálních autorit. Výčtem charakteristik bychom mohli pokračovat, ale na co bych ráda poukázala, je to, že práce s nadanými klade velké nároky na vyučující, a to nejen profesní, ale také osobnostní.

Jako jakákoliv jiná práce, i program pro MNŽ s sebou pro školu přináší pozitiva i rizika. Mezi nesporná pozitiva programu patří jasná profilace školy, rodiče vědí, co od školy mohou očekávat a to zvyšuje jejich zájem. Také se díky tomuto programu rozvíjí spolupráce s mateřskými školami. V neposlední řadě program motivuje a aktivizuje pedagogické pracovníky. Ale tato aktivizace může být u některých zaměstnanců neproduktivní. Může dojít k tomu, že pedagogové nebudou ochotni sdílet společnou vizi školy, budou mít problémy s prací navíc, se vzděláváním nad rámec normy. Proto je velmi důležitý výběr spolupracovníků a může se stát, že bude potřeba dělat menší či větší personální změny.

Závěrem bych ráda řekla, že jsem velmi pyšná na to, že mohu pracovat v týmu lidí, kteří se snaží vzdělávání v České republice modernizovat, posouvat dál a kteří vidí důležitost a smysl v podpoře mimořádně nadaných žáků.

Mgr. Radka Marešová

vystudovala jednooborovou psychologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Po ukončení začala pracovat jako školní psycholog na ZŠ nám. Curieových, kde se mimo jiné zaměřuje na práci s nadanými žáky. V současné době absoluuje psychoterapeutický výcvik Umění terapie.

Kontaktní údaje:

ZŠ nám. Curieových, náměstí Curieových 886/2, 110 00 Praha 1, email:
radka.maresova@zscurie.cz